

KMETSKI LIST

Številka 14

Liubliana dne 5. aprila 1939

Leto XXI

Usoda Slovencev je navezana na Hrvate

V času, ko ves svet z največjo treznostjo in opreznostjo motri položaj, v dneh, ko vsak trenutek utegne postati usoden, je dolžnost vsakega naroda, da poda račun o svojem hiševanju.

Skušnje, ki smo jih videli po svetu, morajo biti nauk tudi za nas. Zadnji čas je, da se tega zavemo in po taki zavesti uravnava svoja dejanja.

Nihče ni na svetu nezmotljiv in politik tudi ni tak. Zato ni noben greh in nikako ponižanje, ako odkrito povemo, da je bilo v jugoslovanski politiki zadnjih dveh desetletij marsikaj dobrega, marsikaj pa tudi narobe.

Dobrega se lahko veselimo, napake pa skušajmo preobraziti v dobrine na tak način, da se iz njih učimo za bodočnost.

Jasno in izven dvoma je, da vsi hočemo močno in neokrnjeno kraljevino Jugoslavijo, ki je bila ustvarjena s tolikimi potoki in rekami njenih najboljših sinov. Mislimo in prepričani smo, da na slovenski, hrvatski in srbski strani ni nikogar, ki mu ne bi bila ta zavest osnova vsega državnškega razmišljanja in najsvetlejši vseh njegovih idealov. Prav zato pa, ker nam močna kraljevina Jugoslavija ni samo puhla fraza, ampak globoko prepričanje, imamo toliko več pravice gledati in presojeti delo vseh činiteljev, ki so po svojem položaju odgovorni za uspeh in čim najlepši razvoj naše skupne domovine.

Sloga in pravičnost

Prvi pogoj napredka je sloga, vir sloge pa je vsestranska pravičnost. Kjer te ni, tam začne zastajati vse življenje, ki se jame ubijati v notranjih trenjih in borbah ter prične usihati v zagrenjenosti.

Tako nekako se vsiljujejo človeku misli, ko motri pri nas hrvaško vprašanje. Dolga leta so nekateri smatrali to le za prehodni pojav, izvirajoč iz razlik v preteklosti. Mnogi so ga že preskušali odpraviti in rešiti, vselej pa se je izkazalo, da ga ljudje, ki so nemara imeli najboljše namene, vendar le niso prav pojmovali in zato niso mogli biti kos svojim nalogam.

Napak, ki so se pri tem pojavljale z raznih strani, ne bomo naštevali, kajti naš namen ni podžigati k trenjem, ampak po svojih močeh pripomoči do medsebojnega pravičnega pojmovanja in čim prejšnjega resničnega in trajnega sporazuma.

Vselej, kadar govorimo o sporazumu, imamo v mislih interese in koristi cele države, torej srbske, hrvaške in slovenske. Kakor nihče ne odreka pravic Srbom, tako jih ne more Hrvatom in tudi ne Slovincem, zato hrvaško vprašanje ni samo hrvaško, ampak je tudi srbsko in zlasti tudi — slovensko vprašanje.

Zadnje dejstvo je za nas najbolj važno. Ne da bi hoteli s tem izreči kakršnokoli ostro proti komurkoli, moramo vendar naglasiti,

da je življenjski obstoj Slovencev že dolga stoletja usodno povezan s Hrvati kot našimi najbližjimi naravnimi sosedi. Te povezanosti ne narekuje le krvno bratstvo, ampak poleg tega že sam zemljepisni položaj, ki ga okrepljuje in podčrtuje še gospodarski razvoj.

Enotnost v preteklosti

Zato tudi vidimo, da so Hrvatje in Slovinci nešteto krat v zgodovini, zlasti pa vselej v odločilnih trenutkih nastopali složno in enotno.

Kakor sta se slovenska in hrvaška kri skupno pretakali za časa kmetijskih uporov, za časa obupnih bojev za osvoboditev kmetijskega življa iz klešč fevdalnega suženjstva, tako so nastopali Slovinci in Hrvatje složno proti avstroogrskemu zatiranju slovanskega življa. Ob izbruhu svetovne vojne so bili zopet Slovinci in Hrvatje složni v slutnji, da je prišel trenutek, ko bo mogoče uresničiti stari sen in se otresti tuje nadvlade. Zgodovina dobrovoljstva je popisana tudi s slovensko in hrvaško krvjo.

V revolucionarnem Narodnem svetu in v poznejšem političnem delovanju smo Slovinci pogosto bili na isti poti s Hrvati. Ali naj kličemo v spomin tesno sodelovanje z nesmrtnim St. Radičem? Nešteto strani naše politične zgodovine je popisanih z resničnimi dokazi o zavesti slovensko-hrvaške povezanosti.

Ali je to afont proti Srbom? Ne in nikakor ne! Pač pa je vse to naraven pojav, ki ga narekuje položaj in življenjska potreba.

Slovinci smo mejaši dveh močnih in številnih narodov z veliko ekspanzivno silo. Stoletja že z nadčloveškimi napori skušamo obdržati postojanke na svoji lastnini. Naše narodnostno ozemlje se je ta čas skrčilo, vendar smo hrabro stali na braniku za vsako ped zemlje.

Mirovne pogodbe so našo lastnino moč-

no utesnile, za Jugoslavijo pa so vendar ustvarile na naših tleh kolikor toliko ugodne meje, vsekakor mnogo ugodnejše, kakor bi jih država imela — brez nas.

Prav zaradi te okrnjenosti pa je naša povezanost sedaj s hrvaškimi brati toliko večja, toliko ožja in za obe plati, zlasti pa za nas tem bolj življenjsko važna. Gospodarsko se lahko med seboj izpopolnjujemo. Naše železnice in reke vodijo na jug in v Srbijo nas pelje pot — skozi Hrvatsko. To ni nikak separatizem, to ni državnopravna kaprica, to je golo dejstvo, ki ga je ustvarila narava in ga brez škode ne more in ne sme nihče prezreti.

Narava kaže pot

Ne kaže našega primera zamenjavati z zunanjimi podobnostmi v srednji Evropi; kajti te sličnosti so res le zunanje. V bistvu pa je naš primer čisto svojski in zahteva posebno umevanje, reševanje in obravnavanje.

Prav nobene skrivnosti ne izdamo, če opozorimo samo na našo industrijo, brez katere Slovenija ne more živeti, industrija pa ne obstojati brez hrvaškega trga. Podobno je v obratnem smislu s kmetijskimi pridelki, s kruhom, ki ga Slovenija sama pridelava premalo in ga lahko dobiva po najbližji in najbolj naravni poti iz Hrvatske.

Ti in še mnogi, premnogi oziri, zlasti pa skrb za srečen obstoj Jugoslavije nas silijo, da podčrtamo usodno povezanost Slovencev in Hrvatov v skupni domovini.

Prepričani smo, da smo s tem iz srca spregovorili vsem poštenim Slovincem in Hrvatom, a nič manj iz srca vsem poštenim Srbom, ki vedo, da je sreča Slovenije in Hrvatske tudi sreča Srbije, skratka — da je sporazum blagoslov za vso kraljevino Jugoslavijo.

Tega blagoslova skupni domovini kot zveti državljani želimo in pričakujemo, da se bodo naše želje kmalu uresničile.

Padanje rojstev

Zadnje čase sem bral različne članke in statistike o padanju rojstev in veliki umrljivosti v naši ožji domovini.

Ze takoj mi je padlo v oči dejstvo, da nekateri mečejo krivdo za izumiranje, če hočemo to tako imenovati, naroda na socialno stran, dočim drugi na versko vzgojno stran našega ljudstva.

Utemeljitev teh in onih je precej zavita v lepo pisanih člankih in nasvetih, vendar mislim, da bi bilo primerno stvari pogledati v dno in pomoči k rešitvi.

Naj omenim nekaj misli, katere sem slišal na deželi od preprostih ljudi, kako si zamišljajo oni družino — in celo veliko družino.

»Kaj otroke!« »Kdo jih bo pa živel!« Otroci

so dragi! Zakaj pa gospoda nima številnejših družin?« itd.

Res je, še se dobijo na podeželju družine z desetimi člani, ali redke so. In če vzamemo dejstvo, da je družina nositeljica življenja, potem lahko pridemo do zaključka, da nam bo število rojstev zvišano s povišanjem števila družin in z njih gospodarsko preskrbo.

Resnica je, in to moramo upoštevati, da je mnogo, mnogo naših fantov in deklet med uradniki, delavci in kmeti, ki pridejo do zaključka, da si ne morejo ustvariti družine. Vzemimo uradnika z 800 din! Tudi s 1000 ali 1200 din plače človek z družino težko živi! Le kako obrača prvega dinarje, da pokriva obroke, zapadle za nabavljeno obleko, obutev, pohištvo itd.

Se težji je položaj našega delavca. Negotovitost, v kateri živi Saj še vedno straši kriza in praznovanje po naših obratih, da o odpustih ne govorimo! Na kakšno osnovo naj postavi družino? Če le malo pomisli na obveze, katere si naprti, ko stopi z izvoljenko pred oltar, bo prišel do zaključka, da rajši sam kot pa mogoče dva ali še prirastek, prenaša tegobe življenja. In če pridenemo še tisoče in tisoče privatnih nameščencev, naravnost beraško plačanih, bomo takoj spregledali, da tu nekaj ni v redu, da je stvar na napačni poti.

Najvažnejše pa je vprašanje najštevilnejše zastopanege stanu, kmeta. Lahko bi rekli, da je ravno vas bila tista, ki je skrbela za številčni porast naroda. V nekaterih primerih še tudi danes drži, da je vas neusahljiv studenec novih življenj, ki prednjačijo v zdravju in tudi sposobnostih. Vendar tudi tu vidimo hude posledice časa. Vprašamo samo: Ali je kmet v stanju preživljati malo številno družino, z dela še nezmožnimi otroci? In drugo: Ali oče in mati lahko računata na preskrbo otrok?

Kdor pozna malo našo vas in kmetijo, mora priznati, da je dognano do skrajnega roba. Z grozo gledamo, kako propadajo kmetije, kako

poje boben okoli trdnih kmetij, kako se drobi grunt in s tem uničuje družina. Ali bi mogoče ne bilo prav, da le priznamo: Tu je krivda padanja rojstev, tu je krivda bele kuge, tu je krivda neštetihih preprirov in pobojev!

Prav gotovo naš človek ne zahteva razkošnosti, ne zahteva izobilja, zahteva pa — in to po pravici — življenje za sebe in za družino. To se mu naj omogoči, pa bomo takoj beležili vesel porast rojstev, porast zdravih življenj.

Drugo vprašanje je umrljivost.

Ali si je že ogledal vsak, ki piše o zdravju in boleznih, veselju in žalosti, našo vaško šolsko mladino in nje dom ter se zanimal za nje življenje? Ali ste že pogledali v kakšno kmetijsko hišo ali delavčevo stanovanje? Ali ste že bili pri kakšnem bolniku, kjer ni bilo s preprogami pogrnjenih tal in posebne sobe za bolnega? In končno, pogledajte še razmere po naših bolnicah!

Samo to vam bo dalo objektivno sliko, da ne bo treba pisanja, ugotavljanja, dokazovanja in tudi ne vpliva raznih naukov za presojo, zakaj je pri nas nazadovanje, zakaj je pri nas padeč rojstev od leta do leta večji, zakaj se je pri nas sploh načelo vprašanje bele kuge in prodrlo že na vas.

M.

Doma in drugod

Važni politični dogodki

V petek preteklega tedna se je vršila daljša konferenca SDK, ki so ji prisostvovali predsednik g. dr. Vladko Maček in inž. Avgust Košutić za HSS ter Večeslav Vilder in Sava Kosanović za SDS.

Isti dan se je vršil v Beogradu sestanek med zastopniki beograjske združene opozicije in Jug. nacionalne stranke.

V soboto pa se je vršila skupna seja zastopnikov zagrebške in beograjske združene opozicije ter Jugoslov. nacionalne stranke. Na beograjskem sestanku so bili določeni kot delegati za zagrebško sejo senator dr. Albert Kramer, dr. Boka Vlajić in poslanec dr. Miloš Tupanjanin.

Zagrebško sejo zastopnikov celokupne opozicije je vodil predsednik dr. Vl. Maček. Seja je trajala od 10. ure dop. do 12.30. Kmetijsko demokratsko koalicijo sta zastopala poleg dr. Mačka še inž. Avgust Košutić in Večeslav Vilder.

Po seji je izjavil dr. Maček, da je zagrebški sestanek znova potrdil in še bolj utrdil popolno složnost v politiki in taktiki celokupne opozicije.

V političnih krogih pripisujejo zagrebški seji celokupne opozicije odločilen pomen za razvoj naše notranje politike. V kratkem se bo vršil v Zagrebu širši sestanek opozicije.

Predsednik vlade v Zagrebu

Predsednik vlade g. Dragiša Cvetković se je v nedeljo popoldne pripeljal v Zagreb. Na kolodvoru so predsednika vlade sprejeli predstavniki političnih in vojaških oblasti. Po krajšem odmoru v vili zagrebškega župana dr. Pejičića je napravil predsednik vlade obisk pri dr. Vladimirju Mačku v njegovem stanovanju in se zadržal pri njem 20 minut, nakar se je vrnil v županovo vilo. Tu mu je vrnil obisk dr. Vladimir Maček, ki je trajal okoli pol ure. Razen vljudnostnih obiskov ni bilo med predsednikom vlade in dr. Mačkom v nedeljo nobenih drugih razgovorov. Razgovori so se vršili šele v ponedeljek in so se tikali vseh onih vprašanj, ki naj pripravijo pot do sporazuma med Srbi in Hrvati in o čemur je večkrat govoril predsednik vlade v narodni skupščini in senatu.

Dr. Vladko Maček, glavni politični predstavnik hrvatskega naroda pri pogajanjih za uresničenje srbsko-hrvatsko-slovenskega sporazuma, ki ga vsa naša, zlasti kmetijska javnost željno pričakuje.

Razgovori v Zagrebu

V ponedeljek so se v Zagrebu vršili razgovori med predsednikom vlade in med predsednikom dr. Mačkom. V torek so se razgovori nadaljevali takisto v Zagrebu.

Iz opozicijskega poročila

Iz komunikacije o konferenci vse opozicije, ki se je vršila v nedeljo popoldne v Beogradu, posnemamo zlasti izjavo, da bodo, zavedajoč se težine našega časa, vse skupine, ki so se skupno udeležile volilne borbe na listi dr. Mačka, solidarno nadaljevale svoje napore za končno ureditev državne zajednice na osnovi sporazuma Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Komunike je poleg drugih podpisal tudi dr. Maček.

Gesina razstava v Beogradu

V soboto je bila na prostoru beograjskega velesejma otvorjena »Razstava cest in tujskega prometa«. Poleg cestne je bila istočasno otvorena tudi avtomobilska razstava, na kateri je razstavilo 6 držav najmodernejše avtomobile. Svoje izdelke je poslalo 118 tovarn iz Nemčije, češko-moravskega protektorata, Italije, Francije, Anglije in Amerike.

Batove tvornice v Jugoslaviji

Tvrdka Bata namerava zgraditi v Jugoslaviji nove tovarne. ter investirati vanje okoli 100 milijonov dinarjev. Na Visokem v Bosni namerava zgraditi tvornico usnja, v okolici Valjeva hoče zgraditi dve tovarni in sicer tvornico za pnevmatiko in tvornico za plinske maske. V Brčkem namerava zgraditi tvornico za predelavo bombaža.

Zborovanja

Preteklo nedeljo se je vršilo širom Slovenije večje število zborovanj Jugoslovanske nacionalne stranke in omladinske organizacije.

V Črnomlju se je vršilo zborovanje dopoldne. Poročal je senator dr. Albert Kramer. Dvorana pri Laknerju je bila polna zborovalcev. Strnjena je bila vrsta kmetijsko-delavskega naroda. Sloga naprednih vrst se je pokazala na najbolj učinkovit način. Naša vas se je združila v eni volji in za en cilj: svoboda, enakopravnost in pravičnost. Govornik je bil nagrajen z burnim in prisrčnim odobravanjem za svoja izvajanja.

Popoldne je bilo zborovanje v Metliki. Prav tako je bila tukaj zborovalna dvorana nabito polna. Govoril je senator dr. A. Kramer. Orisal je zunanje in notranje politični položaj ter razvoj političnih dogodkov od decembrskih volitev sem. Podčrtal je složnost celokupne opozicije, važnost njenih sestankov v Beogradu in preteklo soboto v Zagrebu pod predsedstvom dr. Vladimirja Mačka. Bela Krajina nam danes nudi najlepši primer kmetijske zavednosti, sloga in edinstvi. Navdušeno pritrjevanje govorniku je bilo dokaz, kako jim je govoril iz srca.

V Dobropoljah se je vršil občni zbor občinske organizacije pod vodstvom tov. Babića. Organizacija je pokazala redko žilavost in borbenost. Čeprav se nahaja v zelo težkih okoliščinah, se vendar njenega duha in volje ni moglo streti. Na občnem zboru je vladala strumna disciplina in red. Po izvolitvi odbora in določitvi članarine je podal politično poročilo tov. Milan Mravlje, ki so ga zborovalci toplo pozdravili in nagradili za njegova izvajanja. Za njim je govoril tov. Ivan Arko, ki je pri decembrskih volitvah kandidiral v kočevskem okraju. V svojem govoru je omenil, kako so se volitve vršile in da so še vsem v živem spominu.

V Slovenski Bistrici se je vršilo zborovanje mladinske organizacije Jugoslov. nacionalne stranke. Tam je poročal g. Otmar Pirkmajer. Mladinska zborovanja so se vršila še v Žireh, Železnikih in na Sv. Katarini, kamor je napravilo izlet šmarnogorsko okrožje in ki se ga je udeležil tudi bivši nar. poslanec Albin Koman.

Samomor poljskega polkovnika

Večkratni minister v poljski vladi in maršal sejma, znana politična osebnost polkovnik Slavek, je izvršil samomor. Umrl je, ne da bi se bil prej zavedel.

Pokoju je bil najožji sodelavec Pilsudskega.

Kaj ga je gnalo v smrt, bo bržkone ostalo uganka. Nekateri krive živčno bolezen, drugi pa trdijo, da se mu je življenje priskutilo zato, ker je bil v zadnjem času izločen iz političnega življenja.

Kaj pravijo?

»Nova pravda« objavlja članek, v katerem govori tudi o narodni zavednosti delavca in med drugim pravi:

»Pri nas bi se morala posvečati še prav posebna pažnja vzgoji našega delavstva. Za njo bi morale skrbeti naše delavske strokovne organizacije, odgovorni pa so za njo tudi delodajalci. Njihov dnevni stik z delavcem je za duševni razvoj delavca izredno velikega pomena. Delavec mora videti v delodajalcu sobojevnika in sodelavca v obrambi splošnih narodnih koristi. Delodajalec, ki nikdar v letu ne najde prilike za nacionalno vzgojo svojega delavstva, ni pravilno razumel poslanstva, ki ga ima on s svojim podjetjem v narodnem gospodarstvu.«

Ob vstajenju

Na Veliko noč mislim danes,
ko procesije gredo iz cerkva,
na tisto veliko soboto popoldan,
na potrkovanje zvonov,
ki me je zibalo v otročje in praznične sanje.

Gledal sem pirhe rdeče, višnjeve,
le v njih bilo zame je življenje,
poslušal možnarjev sem gromko grmenje
in gledal bandere,
ki so jih nosili tantje skozi vas pokoncu,
baldahin in monštranco,
duhovnika v zlatem ornatu —
vsega me prevzel je sijaj.

Komu zvone zvonovi?

Komu pojo letos velikonočni zvonovi svoj aleluja? V šir in dalj so vsa usta polna besedi o miru, hkratu pa se narodi z usodno naglico hite odevati v orožje. Nihče ne ve, kaj nam prinese jutrišnji dan. Angel miru drhti in joče kakor zavržen nezakonski otrok. Ljudje sicer govore o njem, pod streho pa se ga vse brani vzeti.

In vendar nam je mir potreben, tako nujno potreben kakor že morda dolgo ne. Saj vse, kar danes svet počne in gradi, gradi v mislih na razdejanje. Silni napor naroda gredo za tem, da bi podčrtali svojo veličino in moč ter veepili sosedom strah. Ali res samo zato? Kaj, ko bi se kdo ali kaka skupina danes ali jutri spomnila, da ji je lastnega sveta premalo, pa bi segla po tujem? Saj vemo, da se celo črv brani in zvija, če kdo stopi nanj, kako naj bi se ne branil narod?

Spričo takih razmer je vse sodobno delo ničevno in prazno. Široke gladke ceste ne prinašajo sreče in zadovoljstva, ker niso grajene zato, da bi ljudi družile, ampak zato, da lahko močnejši pregazi šibkejšega. Kaj človeštvu koristijo vsi velikanski izumi človeškega duha, ko pa jih človeška nasilnost in pohlepnost uporabljati v prvi vrsti in skoraj izključno le za uničevanje v dolgih stoletjih ustvarjenih dobrin?!

Ko sredi takega vrvenja in tako viharno napetega ozračja letos poslušamo velikonočne zvonove, nas obhaja drhteča skrb za lastno usodo. Ali nam bo prihranjena nova Golgota? Ali

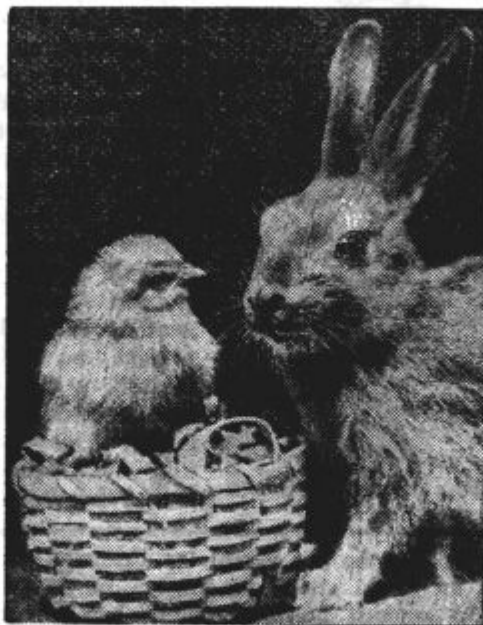
Slovani v Nemčiji

Po podatkih nemškega notranjega ministra, ki se razlikujejo od drugih zunanjih podatkov, je število narodnih skupin v Nemčiji doslej še neugotovljeno.

To število bo znano šele po ljudskem štetju 17. maja. Največja narodna skupina v rajhu je danes češka. Po monakovskem sporazumu je bilo vključenih v rajh s sudetskimi kraji kakih 300.000 Čehov, ki so bili naseljeni v teh krajih že pred l. 1910. Ti so bili brez nadaljnega vključenja v delovni proces tretjega rajha. V zve-

bo vsaj pri nas našel mir tisto zavetje, ki bi mu ga radi dali?

Naj pride karkoli, klic vstajenja ne sme mimo nas! Vstati moramo tako, da nas ne more presenetiti noben vihar, da nas ne iznenadi noben udarec.

Vesele velikonočne praznike vsem
cenjenim čitateljem želita
uredništvo in uprava

Kaj čakate?

Kaj čakate, bratje,
veliki teden, praznik Velike noči?
Ali vas ni strah
teh mrkih pogledov okoli,
hinavskih, lažnivih oči
farizejev, goljufov, spletkarjev,
ki vpijo na vse strani:
»Bičaj gal!« »Križaj gal!
»Izplj mu poslednjo kapljo krvi!
Človeku ki nedolžen stoji,
lačen, bos in nag,
s trnjevo krono na glavi?

Glejte, človek!
Komaj še živi —
čemu mu še križ in žebliž?

Izdajalci, prodanci
pobirajo tuje zlato.
Kaj drugo jim mar,
saj tribunal govori: —
»Mi smo nedolžni!
— in milosti ni.

Ali vas ni strah
poljubov ljudi,
ki z nasmehom izdajstva
gredo proti vam:
»Pozdravljen naš brat!

Kaj čakate?
Drhal vpilje: Naprejl
O, saj je danes samo defilé
tankov, motorjev, topov.
Mar se bojite grobov?

Ne! Ni nas strah smrti,
še nismo izpili keliha do dna
nov strup nam bodo sedaj natočili
za matere, žene, za starce in deco,
da bi se v solzah potopili.

Vsi, ki smo se v tednu velikem rodili:
Komu naj bi dušo te zemlje krvave zročili,
ki je naša last?

zi s temi Čehi v sudetskih krajih so bile izdane odredbe, da se zagotovi obstoj in razvoj njihovega osnovnošolskega pouka. Čehov, ki prebivajo strnjeno na Češkem in Moravskem, pa ni smatrati za narodno skupino v okviru rajha, ker tvorijo svoje protektorsko ozemlje. Življenjski interesi 80milijonskega nemškega naroda so nujno narekovali potrebo, da se postavi ozemlje, naseljeno s Čehi v Moravski in Češki, pod nemško suvereniteto.

Druga najmočnejša narodna skupina v rajhu, je nadaljeval minister Frick, so Poljaki. Po statistiki iz leta 1933. je bilo v Nemčiji

113.010 oseb, ki so izjavile, da govore samo poljsko, in 285.092, ki so izjavile, da govore poljsko in nemško. Poljaki imajo danes v Nemčiji 6 javnih in 56 zasebnih ljudskih šol s poljskim poukom, ter dve poljski učiteljski. Tretjo skupino tvorijo Hrvati na Gradiščanskem, ki jih je okoli 40.000. Po večini so to poljedelci. Četrto skupino tvorijo tudi Slovani in sicer Slovenci, ki jih bo okoli 30.000. Pri plebiscitu so se vsi izrekli za tretji rajh.

V nadaljnjem svojem govoru je izjavil doktor Frick, da je v Nemčiji omogočen vsaki narodni skupini samobitni razvoj, pri čemer pa je seveda treba upoštevati bitne državne interese. Dovoljene so organizacije pripadnikov teh narodnih skupin, vendar pa smejo biti njihovi člani samo državljani rajha.

Končno je minister še rekel: »Kar se tiče Hrvatov in Slovencev v rajhu, ki jih je kakih 70.000 vseh skupaj, je treba ugotoviti, da jih je desetkrat manj, kakor pa Nemcev, ki žive danes v Jugoslaviji. Treba bo iskati načina, da se pametno uredi vprašanje pripadnikov ene in druge narodnosti v obeh sosednjih državah.«

Apel delavstva vs. ga sveta

Internacionalna federacija delavskih sindikatov iz vsega sveta, ki se je pretečeni teden nujno sestala po svojih zastopnikih v Londonu, je naslovila apele na vlade Velike Britanije, Francije, Rusije in Poljske, naj sklenejo takoj medsebojno garancijo o skupnem nastopu proti napadalcu. Prav enak apel so naslovili tudi na Zedinjene države Severne Amerike, pozivajoč na dejstvo, da je prezident Roosevelt že za septembrske krize predlagal mednarodno konferenco v skupno obrambo pred vsakim napadom.

Agrarne reforme v Španiji ni več

Kakor vedo povedati francoska poročila, je španska nacionalistična vlada, ki je že prej ukinila vso avtonomijo Baskov in Kataloncev, in uvedla celo v vse urade in šole zopet španščino kot edini državni jezik, uničila sedaj še agrarno reformo republike. Izdala je ukaz, da se mora vsako nadaljnje razdeljevanje zemlje, ki je bila prej skoraj brez izjeme vsa v rokah plemstva in cerkve, takoj ustaviti, že razdeljena zemlja pa vrniti prejšnjim posestnikom. Ta odredba je kruto zadela več milijonov ljudi, ki so za časa republike postali iz agrarnega proletariata kmetje. To je skrajno bolešno odjeknilo med vsemi milijoni prizadetih.

Usoda ki biča gospodarje sveta

Mussolini je dejal v svojem zadnjem govoru — »Gorje neoboroženim!« Po statističnih podatkih Zveze narodov je bilo pogrnanih pred veliko evropsko krizo, pred zasedbo Abesinije 200 milijard za oborožitev sveta. Šestdeset držav je to vsoto uradno priznalo, gotovo je ogroženi mir terjal mnogo več. Na evropske države brez kolonij je od tega odpadlo 140 milijard. Rusija, Francija, Anglija, Italija, Nemčija, Poljska in Španija so vrgle 118, ostalih 19 držav pa le 21 milijard dinarjev v oboroževanje. Zaradi trajne mednarodne napetosti je terjala vojna industrija zadnja tri leta ogromne nove datatve in računajo, da gre danes za »oljko miru« blizu 400 milijard dinarjev! Oboroženi pritisk velesil na male države je tako velik, da so primorane celo dežele, ki nikdar niso mislile na vojno, pospešiti opremo svoje armade in žrtvovati velike vsote za utrditev meja. Kaj vse bi lahko napravil človek z milijardami za povečanje blagostanja na svetu, če bi ne bilo usodne prenapetosti, ki biča samega gospodarja sveta!

**Svoji k svojim! Kmetski list
h kmetom, kmetje h Kmetskemu
listu!**

Kaj se godi po svetu

Demobilizacija češke vojske je popolnoma končana. Odsluj češke vojske kot braniteljice suverene države ne bo več, ker je Češka, kakor smo poročali, kot poseben protektorat vključena v ozemlje tretjega rajha. Na naši sliki vidimo prizor ob srečanju med pripadniki češke in nemške sile. Taki prizori so odslej zatonili v zgodovino in bodo živeli le še v pripovedovanih nekdanjih čeških vojakov.

Jamstvo za poljske meje

s strani Anglije je najbolj odkrilo pogled v delavnico mednarodne diplomacije. Težišče vsega evropskega dogajanja je še zmeraj v srednji Evropi, kjer so se pred nedavnim izvršile velike politične spremembe, ki so bistveno spremenile celotni položaj v Evropi. Ne smemo namreč prezreti dejstva, da včasih primeroma majhno ozemlje veliko pomeni.

Po dolgotrajnih pogajanjih med tako zvanimi demokratičnimi državami je podoba, da je prišlo vsaj v nekaterih vprašanih skupnega nastopa do soglasja. Po tem dogodku je pretekli teden angleški ministrski predsednik Chamberlain podal na seji parlamenta izjavo, ki je široko odjeknila po vsem svetu ter je razgibala duhove vseh taborov. Izjava se po uradnem poročilu glasi takole:

>Visoka zbornica ve, da se vrše pravkar razni razgovori z drugimi državami in z drugimi vladami. V želji, da popolnoma jasno orišem stališče britanske vlade, še preden so ti dogovori končani, se zavedam, da moram obvestiti to zbornico, da se to pot čuti britanska vlada, če bi prišlo do kakšnega nastopa, ki bi očitno ogrožal neodvisnost Poljske in v katerem bi poljska vlada videla nevarnost ter bi ji njeni življenjski interesi nalagali, da se temu upre s svojimi silami, obvezano, da takoj priskoči poljski vladi na pomoč z vso podporo, ki je v mejah njene moči. V tem pogledu sem dal zagotovila poljski vladi. Lahko dodam, da me je francoska vlada pooblastila izjaviti, da zavzema enako stališče kakor britanska vlada.<

Različni odmevi

Chamberlainova izjava je bila sprejeta z velikim odobravanjem na Poljskem, v Franciji in v Zedinjenih državah Severne Amerike.

Nejevoljno so jo vzeli na znanje v Nemčiji in v Italiji.

Z Rusijo se vrše še pogajanja, v katerih je verjetno, da pride do končnega sporazuma. Bližnja bodočnost bo pokazala, kako se bodo dogodki razpletali dalje. Vsekakor bi bili veseli in srečni tudi mi, ko bi smeli zanesljivo verjeti, da taka izjava pomeni novo garancijo svetovnega miru.

Nov obrambni blok

Kakor poročajo, ustanavlja — oziroma pripravljaja Anglija široko zasnovan obrambni blok. Praykar je prispel v London poljski zunanji minister Beck. Baje se govori na teh sestankih med poljskimi in angleškimi predstavniki o vojaški zvezi z obojestranskimi obveznostmi za obe državi. Trdijo pa tudi, da je načrt te zveze

med Poljsko na eni strani ter Francijo in Anglijo na drugi strani že izdelan in da ga bo poljski zunanji minister podpisal v Londonu.

Francoski min. predsednik Daladier je nedavno v velikem govoru naglasil obrambno moč Francije in njeno stališče do italijanskih zahtev. Podčrtal je tudi miroljubnost Francije.

Šef italijanske vlade B. Mussolini je zadnje čase ponovno naglasil ozko povezanost Italije in Nemčije.

Od semena

zavisi kakovost in višina pridelka. Po zmernih cenah smo priskrbeli od domače selekcijske postaje

oplemenjeno

seme starega ječmena in ovsa. Ravno tako smo nakupili našim prilikam prilagojeno seme domače

detelje in lucerne,

ga očistili od predenice, nakar je preizkušeno na čistočo in kaljivost po določenih norm o kontroli semena. Ravno tako zamoremo garantirati za prvovrstnost

travnih semen

in njihovih mešanic,

ker so ta semena pred uvozom bila analizirana. Na zalogi imamo stalno tudi razna druga semena.

Cene so razvidne v posebnem ceniku, ki se na zahtevo dopošlje.

Nabava semena je

zadeva zaupanja!

Obračajte se zaradi tega pri nabavi zanesljivo na

Kmetijsko družbo

r. z. z. o. z.

v Ljubljani, Novi trg 3

ali na njena skladišča v Celju, Konjicah, Mariboru, Novem mestu in Brežicah,

Baje hoče Anglija razširiti svojo jamstveno izjavo tudi na Romunijo.

Tudi Turčija je menda že brez pridržka pristala na pristop k novemu obrambnemu bloku.

Po izjavi francoskega zunanjega ministra Bonneta pomeni Chamberlainova izjava prvi korak v celi vrsti pogajanj, ki so še nameravana. Zlasti prideta v poštev Romunija in Rusija. Francosko-angleško jamstvo za romunsko nedotakljivost je baje že gotovo dejstvo.

Kmetjski list najboljši prijatelj slovenskega kmetjskega človeka. Čitajte, priporočajte in širite ga povsod.

Nemški kaneclar Adolf Hitler. Okrog njegove osebe se danes suče nele vprašanje politike v srednji Evropi, ampak tudi vprašanje vojne in mira.

Witos pride domov

Bivši vodja kmetske stranke na Poljskem Witos, ki je živel doslej v tujini, je pred kratkim zaprosil pri diplomatskem zastopstvu Poljske v Pragi za dovoljenje, da odpotuje domov na Poljsko in stavi svoje sile domovini na razpolago.

Kaj pravi Hitler

V soboto so v Hamburgu spustili v morje novo vojno ladjo »Tirpitz«. Ta večer je Hitler govoril Hamburžanom. Ostro je zavrnil zlasti Anglijo, češ da nima ničesar iskati v nemškem življenjskem prostoru. Svaril je vzhodne države, naj ne hodijo po kostanj v žerjavico za zapadne velesile. Omenil je tudi, da Nemci ne sovražijo češkega naroda, svoj govor pa je končal s tole izjavo:

»Nemška država želi živeti v miru z vsemi državami. Nikoli pa ne bo dopustila, da bi jo katera spet pritiskala ob tla. Če bo svet postal fašističen ali ne, ne vem. Da bi postal narodno socialističen ne verujem. Toda svet bo prej ali slej spoznal, od kod mu grozi največja nevarnost. Ko bodo židovski hujskači odstranjeni, bomo lahko pričakovali, da bo mogoče zgraditi trajen sporazum in sodelovanje vseh narodov. Danes pa se moramo zanesti le na svojo moč.

Z rezultati, ki smo jih dosegli i na znotraj i na zunaj, smo zadovoljni in nanje se zanašamo. Ko sem prevzel oblast, je bila Nemčija v svoji notranjosti raztrgana in razcepljena, na zunaj igrača drugih sil. Danes je notranje urejena, se gospodarsko razvija, na zunaj pa je, če že ne priljubljena, pa vsaj spoštovana in respektirana. Milijoni tovarišev so doživeli največjo srečo, da so se povrnili v našo veliko nemško državo, in vsa srednja Evropa je imela prav tako veliko srečo, da si je zagotovila mir pod zaščito nemške sile. In te sile ne bo nobena sila na svetu več uničila. To naj človeštvo ve. Naj sklepa pakte, naj podaja izjave, kolikor jih hoče. Jaz ne zaupam papirju, nego vam tovariši.«

Konec volne v Španiji

Po podatkih vrhovne komande so zadnje soboto nacionalistične čete zajele in razorožile zadnje republikansko armado. Tako so dosegle svoj končni cilj in je s tem vojna končana.

Seveda se razgrinja pri tem cela vrsta še nerešenih vprašanj, ki so deloma notranje-političnega, deloma pa mednarodnega značaja. Govoriti danes o tem, kako se bodo razpletala, pa je skoraj nemogoče, ker vlada preveč nejasnosti v mednarodnem položaju.

Kmetška mladina

Pismo mladini za Veliko nedeljo

Dragi ljudje božji,

Česar ste postali del prirode, ki si vsako leto v tem času nadeva nov veselejši obraz, se tudi vaša srca polnijo z nadami in upi, ki vežejo vrednost življenja na ta svet.

Navade so, da se veliki dogodki v naravi vzporejajo z velikimi dogodki v človekovem življenju. Notranjost teh slednjih pa se nenehno spreminja.

Kmetška mladina še čaka na svoje Vstajenje. Gosti poganjki kažejo sledove velikega duha, ki že oplaja našo domovino. Vse pa je nekam nepovezano, vse premalo uravnano po trdnih načelih, vse še nekam nezrelo. Vstajenje pomeni zmago. Ono predstavlja zaključni člen v verigi težkih borb zoper zlo. In koliko zla moramo premagati, če naj se naš narod dvigne iz kulture mrtve črke v resnično kulturo svobode in pravičnosti!

Vem, koliko ste truda posvetili letošnjo zimo, prav posebno od Božiča sem, da bi zložili nekaj kamnov za trdnjavo svobode. Na tečajih ste z veliko voljo, vestnostjo in pridnostjo vsrkavali misli, ki so vam jih podajali vaši požrtvovalni prijatelji. Doma ste širili idejo o edinemu neomajnem temelju človeških odnošajev, o svobodi. S prosvetnim delom — na odru, pri predavanjih, na izletih — ste prikazovali njeno ogromno silo. Pogledi v zgodovino so vas vodili mimo Krškega polja, Matije Gubca, Celjskih grofov v današnje dni. Primerjali ste dobe in v vas se je zajedla nepremagljiva volja, postaviti meje suženjstvu.

Toda vi pripravljate svoje vstajenje in se nikoli ne ustavite. V vaših dušah je zapisano vse gorje davne preteklosti in pričujočega časa, v vaši volji pa je zapisano: ne dolgo več in nikoli več.

Tole vam rečem: vaše poslanstvo je mnogo večje, kakor se zdi. Vi ste spoznali, da je beseda o dobrem brez dobrih del pena in norčevanje. Spoznali ste, da za nasilje ni opravičila in da je vse laž, kar je zidano na njem. Spregledali ste, da nosilci nasilja beže hitreje kakor strah, ki so ga v vas zasejali.

In iz izkušenj, ki jih je tako bogato sipala pred vas komaj pretekla doba, si skujte za bodočnost neomajna načela:

Nič nas ne bo odvrnilo od bojev, ki smo jih započeli. Ne bomo popuščali v borbi za svobodo in pravičnost, ki sta nerazdružni dobrini. Slovenskemu kmetškemu ljudstvu moramo prinesiti luč, ki bo odgnala z njegovih polj temo, bes, sovraštvo in suženjstvo. Samo tako bomo skrbeli za njegov obstoj, samo tako ga bomo rešili in samo tako moremo zagotoviti združitev raztresenih udov, ki od njih nekateri danes ne morejo praznovati ob skupni mizi z nami Kristusovega praznika.

Za vse to pa je treba močne volje in neprestanega dela, neizmerno požrtvovalnosti pa globoke ljubezni.

Nič ni, če menjaš imena praznikov, oblačil in jedil, a ostajaš enak. Ob prazniku vstajenja se mora vsak kmetški fant, vsako dekle, vsak mož in žena, še vsak otrok vprašati: koliko sem storil za naše skupno vstajenje.

In odgovor bodi tale: Vse tesneje smo povezani, vse globlje smo prežeti z idejo skupnosti, vse odločneje končavamo dobo Matije Gubca in vse bližje smo Veliki nedelji, ki bo naznanila ljudem dobre volje, da smo postali svobodni.

Delal bom, da se to zgodi, vse življenje mi bo svoboda nas vseh draga kakor oko, kakor sleherna ped slovenske zemlje.

Taka bodi vaša Velika noč.

s. g.

Draga pri Stični

Naše društvo kmetških fantov in deklet je imelo 26. februarja t. l. 5. redni občni zbor pri tov. Potokarju v Dragi. Vodil ga je tov. Erjave, ki je pozdravil navzočega delegata »Zveze« tovariša dr. Mačka in predsednika ljubljanskega okrožja tov. Dovča. Sledila so poročila funkcionarjev. V nov društveni odbor so bili izvoljeni: predsednik Lavrič Jože, podpredsednik Jakoš Frane, tajnik Erjave Frane, blagajničarka Pušelj Angela.

Novi odbor si je že preskrbel nov zelo primeren društveni lokal, ki ga bo v kratkem tudi opremil z vsem potrebnim društvenim inventarjem. Za bodoče delo je bil sprejet minimalen delovni načrt, ki obsega: 1 tekmo košnje, 1 piknik, 2 predavanji, 3 debatne večere, 1 proslavo Matije Gubca in 1 igro.

S proslavo Matije Gubca bo združena 5 letnica društvenega obstoja. Z delom bomo pokazali, da vztrajamo za veliko idejo, kateri smo posvetili naše kulturno delo na vasi.

Za Veliko noč!

Muhaber

V nedeljo 26. marca je priredilo naše Društvo kmetških fantov in deklet proslavo Matije Gubca. Proslave so se udeležila tudi tov. društva Gotna vas in Mirna peč. Ob pol 3. uri se je zbralo pri tov. Potočarju na Muhaberju polno ljudi, ki so z zanimanjem prisostvovali proslavi. Ob 3. uri je tov. predsednik otvoril proslavo in pozdravil vse navzoče. Nato je deklamirala Bučar Angelea »Mučeniku Gubcu«, takoj za njo pa je tov. Osterman imel govor: »Pomen Matije Gubca v slovenski kmetški zgodovini«. Sledila je deklamacija »Naša gruda«. Potem sta govorila še tov. Jože Petrič in delegat Zveze kmetških fantov in deklet, njen tajnik dr. France Hočvar.

Proslava je lepo uspela in se je ljudstvo zadovoljno razšlo.

Sv. Planina

Društvo kmetških fantov in deklet v Sv. Planini ima svoj 4. redni občni zbor v nedeljo, dne 2. aprila 1939. Občni zbor se vrši v prostorih nar. šole. Pričetek občnega zbora je ob 2. uri popoldne. Vsi člani in članice se vabijo, da se občnega zbora polnoštevilno udeležijo; sicer pa je za člane udeležba obvezna.

Rudolf Drnovšek.

Očeslavci

Pri našem Društvu kmetških fantov in deklet se pridno pripravljamo na dramatično predstavo, ki se bo vršila dne 16. aprila 1939 v Kmetškem domu Matije Gubca pri Sv. Juriju ob Ščavnici. Pozivamo vse prijatelje naše organizacije, da se polnoštevilno udeležite naše prireditve in nam na ta način pripomorete k napredku in izobrazbi. Imamo mnogo volje, mnogo ljubezni do dela, zato podprite dobro in koristno delo. — Janko Mlinarič — Janko Močnik.

Mlatič

Nenavadno gostoljubje

Pravijo, da leži v Sremu neki kraj Zankovci, v katerem bivajo sami starokatoliški Nemci in Madžari, ter da prirejajo v svojih zadrugah in društvih tajne sestanke, na katerih da kujejo načrte proti drugorodcem. V naselje se ne sme priseliti po njihovih pojmi noben Hrvat. Pred nekaj dnevi pravijo, da je prišel k nekemu tamošnjemu gospodarju Hrvat Miško Kocjanović, da bi se mu udinjal kot hlapec. Ali veste, kaj je temu sledilo? Sto Madžarov starokatolikov je šlo za gnojnimi vilami nadenj, tako piše »Hrvatska Straža«, pobili so ga z vilami na tla in ga mlatili toliko časa, da je siromak v mukah izdihnil.

Kmetje, kaj pravite k tej nenavadni gostoljubnosti?

Narodni program

»Slovenijac«, ki se ji ne more očitati kake nedostojnosti v obnašanju, piše pod naslovom: »Zakaj nas ne upoštevajo iz zgodovine naslednjo, rekel bi ne potrjeno pesnico: »Skoraj do konca svetovne vojne je bil naš edini narodni program — vse za vero, dom, cesarja, a vsa naša politika je obstajala v prerekanju za uradniška mesta in v pobiranju drobtinic. Imeli smo cele legije slavljениh »voditeljev«, nikoli pa kakega občega narodnega programa.

Hmeljarijemljeje z zadoščenjem na znanje

Generalno glasilo je objavilo oni teden dolgo razpravo o predlaganem novem načrtu zakona o hmelju. Glasilo navaja, da so obstoječ osnutek v Bački odklonili trgovci in tudi hmeljarji. Iz nadaljnjih izvajanj glasila pa sledi, da ga odklanjajo hmeljarji in tudi trgovci celo v Sloveniji. Zakaj ga vsi odklanjajo pove glasilo odkrito, jasno in odločno. Glasilo končuje razpravo s konstatacijo, da predlog in zakon za

sedanje razmere ni za nič in, da je za enkrat sploh nepotreben. Upam, da bo po teh jasnih in odločnih izvajanjih nepotrební načrt tudi pokopan, in s tem pomirjeni hmeljarji in tudi trgovci, ki so se pač upravičeno razburjali zaradi nemogočih določb osnutka zakona. Nekateri so prav radovedni, kdo si sme lastiti žalostno zaslugo, da je tako po nepotrebnem razburil pridne in delovne hmeljarje, da trgovce ne omenjam.

Iz naših krajev

× Okrog Cerknice se klata neki slepar, ki prodaja razne kipece in svetniške podobice, pri tem pa stare 5 kronske kovance oddaja ljudem za 50 dinarske. Varujte se ga!

× V Ljubljani je na Aleksandrovi cesti iz neke hiše z okna drugega nadstropja padla 46 letna služkinja Pavla Stupica in se tako poškodovala, da je kmalu po prevozu v bolnico umrla.

× Kmetška posojilnica ljubljanske okolice v Ljubljani daje kmetom kredit po ugodnih pogojih.

× V hlevu je na Karlovski cesti v Ljubljani zadela kap Zanita Zajca, ki je mesarjem opravljala razne manjše posle. Prišel je močno vinjen v hlev, se zakopal v listje in obležal. Zadela ga je srčna kap in ga tako rešila vseh betežnosti.

V Bosni so bili posebno aktivni te dni zemljoradniki. Priredili so večje število zborovanj in sestankov. Prav tako tudi HSS.

× Naše čitatelje opozarjamo na današnji oglas tovarne čevljev »Pekoc«.

× V Senežicah pri Vel. Nedelji je požar uničil gospodarsko poslopje posestnika Jakoba Vincetića in mu povzročil s tem precej občutno škodo.

Vse one naročnike, katerim so bile pred par tedni priložene položnice, naprošamo, da naročnino pravočasno plačajo, sicer se bo zamudnikom nadaljna pošiljatev lista ukinila.

Obrestujemo vloge na hranilne knjižice in v tekočem računu z najugodnejšo obrestno mero.

Dajemo posojila vsake vrste.

Kupujemo, prodajamo in posojujemo vrednostne papirje.

Opravljamo vse posle denarnih zavodov.

DRAVSKA BANOVINA j a m č i z vsem svojim premoženjem in davčno močjo za naše obveznosti.

HRANILNICA DRAVSKÉ BANOVINE

Ljubljana — Maribor — Celje — Kočevje

× Rejee malih živali, aprilska številka je izšla s sledečo vsebino: Kužne bolezni perutnine — Umetno valenje — Naravno valenje — Prehrana zgodnjih piščancev — Modri ne beli dunajčan — Oskrba in prehrana koz — Sv. Gregor je ptičke poženi! — Podlistek: Kako sem pričel z rejo kunccev — Gospodinje: Topinam bura — Društvene vesti — Drobiž — Po tujem svetu — Posvetovalnica — Tržne cene — Za smeh in kratek čas — Vsak mesec ena — Mali oglasi za posredovanje prodaje valilnih jaje. List stane letno 30.— din in se naroča v Ljubljani, Karunova ul. 10.

× V Mariboru se je v trikotu pred železniškim mostom vrgla pod vlak ženska, ki ji je kolesje odrezalo glavo. Tudi truplo je bilo močno razmrčvarjeno in udje polomljeni. Čedno oblečena ženska, katere ime še ni znano, je bila stara do 25 let. Prste ima močno ožgane od kajena. Znaki kažejo, da je zadnjo noč prekokala, potem pa v kdo ve kakšnem razočaranju skočila pod vlak.

Zakladi slovanske zemlje

(Nadaljevanje.)

Pred mojim prihodom v Rusijo mi je bila sabotaža popolnoma nepoznana. V vseh štirinajstih letih delovanja v zlatih rudnikih na Aljaski nisem naletel niti na en sam primer sabotaže. Temu nasproti pa sem v Rusiji že po nekaj tednih naletel na neovrgljive primere premišljenega uničevanja rudnikov.

Nekega dne sem leta 1928. prišel v neko električno centralo, ki je spadala h kočarskim rudnikom. Čisto po naključju položim roko na velik Dieselov motor in opazim, da je olje pomešano s peskom. Ukazal sem motor takoj ustaviti. Iz rezervoarja za olje smo potegnili okoli četrt galone peska. Pozneje smo večkrat našli pesek v strojih.

Ta figarska industrijska sabotaža je bila tako razširjena po vseh panogah ruske industrije, da ruski inženjerji sploh niso mogli nič takega storiti, da bi jo bili res ukrotili. Ko sem prvič odkril sabotažo, so se čudili moji skrbnosti. Komunisti bijejo celo vrsto odkritih ali prikritih državljanskih bojev in si s tem ustvarjajo srdite sovražnike, ki uničujejo vsako sovjetsko podjetje, kjer in kadar jim je to le količkar mogoče.

Poleti leta 1931. sem sklenil odditi na krajši oddih v Evropo. Sjerebrovski me je tedaj vprašal, ako nemara hočem z razvedrilom združiti tudi poslovno pot. Pod vodstvom Jurija Pjatakova, tedanjega podkomisarja za težko industrijo, se je odpravljala v Berlin neka komisija, da nakupi razne stroje. Nameravani nakup je obsegal tudi število dragocenih rudarskih stro-

jev. Sjerebrovski mi je predlagal, naj bi s svojimi nasveti tej komisiji pomagal pri nakupu dotičnih strojev.

Prispel sem v Berlin prav v istem času kakor komisija, ki je štela 50 oseb. Članom komisije ni bilo posebno prijetno, ko so me zagledali v svoji družbi. Kljub temu sem jim povedal, da mi je Sjerebrovski naročil, naj osebno prevzamem ves nakup rudarskih strojev. Končno so pristali na to, da se v vsakem posameznem primeru posvetujejo z menoj.

Poleg drugih potrebščin je komisija hotela nakupiti tudi nekaj ducatov dvigal za rudnike. Zahtevala je od dobaviteljev prospekte in ponudbe na kilogram v nemški valuti. Nekaj podjetij je stavilo ponudbe. Cene pa, ki so jih stavile razne tvrdke, so bile zelo različne, a zlasti tudi cene, ki sta jih stavili obe najcenejši tvrdki. Tako velika razlika v cenah me je pripeljala do tega, da sem si sklenil bliže ogledati vso stvar. Ugotovil sem, da so tvrdke, ki so bile najcenejše, zamenjale osi iz lahkega jekla z osmi iz litega železa. Na podlagi teh ponudb bi Rusi dejansko plačali dokaj več, ker so bile osi iz litega železa znatno težje, a so v cenah na kilogram seveda bile videti cenejše.

To je bila prostaška sleparija, o čemer sem seveda obvestil ruske člane komisije. Na moje veliko začudenje pa niso bili zadovoljni z mojo ugotovitvijo. Skušali so celo vplivati name, da bi potrdil tako pogodbo, češ da sem napak razumel, česa jim je prav za prav treba.

Medtem sem seveda razumel, za kaj gre. Sporočil sem članom komisije, da bom v primeru nakupa teh dvigal zahteval, naj se moje strokovno mnenje predloži oblastem. Šele tedaj so odklonili ponudbo.

Ta afera je zapustila v meni neprijeten vtis. Odločil pa sem se kljub vsemu, da o tem nikomur ne črhnem nobene besede.

Ta pripetljaj in oni v bakrenem rudniku v Kalati sta mi postala bolj jasna šele po obsodbi zarotnikov v januarju 1937. Pjatakov in nekaj njegovih tovarišev je priznalo na sodni razpravi, da so aktivno sodelovali pri organiziranju sabotaži v rudnikih, na železnicah in v industrijskih podjetjih že izza leta 1931.

Posebno so me zanimala priznanja Pjatkova o njegovem delovanju v Berlinu tekom leta 1931. Na sodišču je priznal, da je bila zarotnikom s Trockim na čelu potrebna tuja valuta za ustanovitev fonda za njihovo akcijo v inozemstvu. V Rusiji sami, kjer je bilo toliko zarotnikov na visokih položajih, je dejal, je bilo lahko priti do denarja, toda sovjetski denar v tujini ni kotiran. Sjedov, sin Trockega, je po Pjatakovljevem pripovedovanju izdelal načrt, kako bi bilo mogoče priti do tuje valute, ne da bi to vzbujalo posebno pozornost. Vse je bilo v tem, da Pjatakov sklene z dvema nemškima tvrdkama kar največ dobav, ne da bi pri tem zahteval prenatanko označene cene.

Izpovedi na tej razpravi je inozemstvo in inozemsko zastopstvo v Moskvi sprejelo skeptično (to se pravi, da so se mu zdele neverjetne). V Ameriki so nekateri mislili, da je vse to samo narejeno. Meni pa se je na podlagi izjav na sodišču, oziroma na podlagi skušnje vsa stvar zdela dosti bolj verjetna kakor njim. Iz lastne skušnje vem, da se v sovjetskih rudnikih res vrši sabotaža. Bila bi pa nemogoča, ako ne bi pri njej sodelovali komunistični upravniki na najvišjih položajih.

(Dalje.)

× V Malih Laščah sta dva roparja oropala 86 letno vdovo Frančiško Petričevno, ubogo staro, ki je v bornih razmerah živela v svoji leseni koči. Eden jo je celo davil in pretepal. Gnusnima pajdašema zločin ni prinesel uspeha, ker sta našla v koči le znesek 36 din. Le kam padamo, da celo betežna starost in siromaščina ni več varna pred zločini?!

× Povišane železniške cene. S prvim aprilom so bile povišane potniške in tovarne železniške tarife za 5%.

× Sestanek narodnega delavstva, ki je organizirano v Narodni strokovni zvezi, je zborovalo preteklo nedeljo v Ljubljani in razpravljalo o vseh vprašanih, ki se tičejo današnjega kočljivega položaja, v katerega je zašlo delavstvo.

× Zanimiva kupčija. Po poročilih nekega ljubljanskega dnevnika posnemamo vest, da g. Adolf Ribnikar kupuje mariborski »Toti list«, ki je doslej veljal za edin nepristranski satirično-humoristični list v Sloveniji. Če je ta vest resnična, je listove neodvisnosti konec. Nekateri so iz tega že tudi izvajali posledice in se od lista mirno, a odločno poslovili. Vsekakor je škoda, da se list, ki je imel vse pogoje za samostojen obstoj, ni znal otrestiti sirenskih vabil, ki utegnejo postati usodni zanj. — Vesti beležimo kot nepristranski opazovalci prav ta-

ko, kakor smo kot nepristranski opazovalci list objektivno priporočali, dokler smo bili prepričani o njegovi neodvisnosti.

× V Seščah pri St. Pavlu v Savinjski dolini je roparski morilec vdrl v hišo pri Janševih, kjer sta spala gospodar in gospodinja, medtem ko je sin imel svoje ležišče na skednju. Ko je fant zjutraj vstal in prišel pogledat v hišo, je našel v sobi vse razmetano, oče in mati pa sta vsa v krvi in že mrtva ležala drug poleg drugega. Poklical je takoj orožnike, ki skušajo najti sled za zločinskim morilcem.

Razstavo izbranih belokranjskih pisanic

je priredil Državni osrednji zavod za ženski domači obrt v Ljubljani v okviru svojih jubilejnih prireditev na cvetno nedeljo dne 2. aprila t. l., Novi trg št. 4/I. Letos praznuje namreč dvajsetletnico obstoja in priredi več razstav, ki bodo pokazale podrobno delo zavoda med našim podeželskim ženskim svetom, organizacijo dela, propagando itd. Vršilo se bo tudi več predavanj.

Obenem z razstavo pisanic je bila tudi razstava narodnih prtičkov in najmodernejših čajnih in kavinih garnitur.

Iv. Nemeč:

Sandžak do Plevlja

Hiša, kako se v njej živi.

Nekaj kamenja, grobo zloženega in nekaj lesa, pa je hiša gotova. Ovčji tor* je pa še bolj skromen, da o konjskem pribežališču sploh ne govorim. Hiša je pokrita s čeremido, živalska zatočišča pa z deščicami. Vse zgradbe so stisnjene v kakšen primeren stisnjen kot, da se nekoliko zaščitijo pred planinskimi burjami in snežnimi plazovi.

Ljudsko pribežališče se deli na dva dela. V manjšem prostoru je kuhinja, kjer na močnih verigah, večkrat pa tudi na žici, visi bakrač.** Izpod bakrača, sredi kuhinje, skoraj vedno gori ogenj, zlasti pozimi, ker pač drugih peči ne poznajo; vsaj večina kmetijskih ljudi misli, da so peči največji luksus. Na večih krajih, zlasti v smeri proti Kolašinu, pa imajo hiše tako zgrajene, da se v pritličju nahaja živina, v prvem nadstropju pa je kuhinja in spalnica skupaj. Sredi prostora je ognjišče, nekoliko višje okrog pa so klopi, kjer se greje družina; razumljivo, iznad ognjišča visijo verige za bakrač, ki je nekaka splošna kuhalna naprava. Ob stenah prostorije pa se nahajajo ležišča iz nekaj desk in polen, v katerih je mehka blazina — slama ali seno, pokrivalo pa ovčji kožuh.

V teh bivališčih ljudska domišljija ustvarja in poje narodne pesmi; frula je edini glasbeni instrument, v katero piska oče, sin, mlajši brat. Kadar zunaj divjajo snežne burje, takrat ob prasketanju ognja piska frula in poje pesem o Kraljeviču Marku, Uglješiu in Milošu, takrat se vsa sila teh gorskih sinov spreminja v junaške spomine velikih prednikov. Nobena steza po več tednov ali tudi mesecev ni prehodna; s težavo se prerine sosed do najbližnjega sosedu. Zmanjkajo vžigalice, sol in kačamak nima pravega okusa brez soli...

Znaš brate, jedva te nadžoh — nema više soli, pa eto — ako možeš da mi daš koju kašiku. Vratit ću ja, brate — znaš, težak je put, i nema kud da se ide; i eto tako težko je bez soli...

Bre, dat ću ja tebi, dodji, eto ima i rakije kod mene, pa da se kucnemo...

Tako se pozdravijo in zmenijo sosedje, kadar prerinejo gorske steze skozi visok sneg. Sila jih nažene, ni soli, pot do Plevlja je nemogoča, pomagajo si pač kakor je edino mogoče.

Toda kljub zapuščenosti in preprostosti njihovega stavbišča, kljub odrezanosti od kultur-

nega sveta so ti ljudje v svoji preproščini poštene, iskreni in dostojni spoštovanja, ki ga toliko tisočev kulturnih ljudi ne zasluži.

Nisem preizkusil prebivanja skozi zimo na teh divnih gorah, toda nekaj dni sem vendarle poslušal frulo, ko je zunaj divjal mrzel vihar. Občutil sem tudi lepoto in dostojanstveno moč narave, ki je tako skrivnostno bučala v svojih temnih gozdovih. V presekanih soteskah je šumljala voda, še močnejše so šumeli gozdovi, po izsekah pa je tulila burja, v zavijajočih akordih, pesem naravne moči.

Ne vem, morda ti planinci niso občutili vseh naravnih lepot, tistega skrivnostno-mogočnega šumljanja; morda niso videli lepot neskončnih gozdov kakor sem videl in občutil jaz; vendar, radi so prebivali tod. Ni lepšega, kakor jesti kačamak, ob toplem ognju, kadar zunaj divja burja, so mi rekli. Frula na toplem, burja na hladnem, pa da vidiš pjesmu; e, brate, nije baš loše kod naš. Samo kad nema soli... pa ne može da se izadje; onda — ne kažem, muka je... pa i to prodje. Mora, brate da ti je tvrdo srce — pa ipak — ljepo je! Ne bih ja otišao nigde odavde. Jok, ne ja! — —

Ne bi mogel podobnega zapisati o muslimanih. Tuja miselnost, ki ni lastna slovanski duši, je njih notranjost strla. Njih odlika je v tem kraju — lenoba! —

Človeku pa je prijetno pri srečanju, kadar sliši pravega sina teh planin:

Kada bura
oko kuće sjeva,
tada frula
oko vatre pjeva.

Dokle dušmanin
kroz vjetar jaše,
jedem rado ja
ječmene kaše.

Soli, istina,
kad kad nestane!
Što bih kukao tada,
lupao na čemane...

- * tor — ovčji hlev. ** kotel.
1. — čeremida — žlebna peka.
2. — kačamak — žganci.
3. — kašika — žlica.
4. — jok — ne (turška beseda).

(Dalje.)

„Kmetški list“ izhaja vsako sredo. Naročnina znaša letno 30 din, polletno 15 din, za inozemstvo letno 50 din. Inserati po tarifi. Pismenim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Rokopisov ne vračamo. Plača in toži se v Ljubljani, Uredništvo in uprava je v Ljubljani v Kolodvorski ul. št. 7. Telefon št. 32-59. Račun pri poštni hranilnici št. 14.194.

Sejmi

9. aprila: v Polšniku, St. Jurju pri Grosupljem;
 10. aprila: v Moravčah, Središču;
 11. aprila: v Lescah, Kamniku, Šoštanju, Ormožu, Ljutomeru, Mariboru;
 12. aprila: v St. Vidu pri Stični, St. Jerneju, Razkrižju, Celju, Ptuju, Trbovlju;
 13. aprila: v Polšniku, Novi cerkvi, Loki pri Zasmu, Turnišču;
 14. aprila: v Mariboru;
 15. aprila: v Zagradcu, Trebeljnem, Skocjanu, Dobju, Brežicah, Celju, Trbovljah, St. Janžu pri Dravogradu.

Živinski sejmi

Na zadnjem živinskem sejmu v Ptuju so prodajali vole po 3 do 5:50, bike po 4 do 5, telice po 3:25 do 4:75, krave pa po 2:25 do 3:50 din za kg žive teže.

Medtem ko je v splošnem cena za drobnico in perutnino nekoliko poskočila, se to pri goveji živini ni zgodilo. Tudi razlika v ceni je med posameznimi kraji primeroma malenkostna, najdražja pa je živina na sejmiščih ob zapadni meji.

Važnejša radio predavanja

od 9. do 16. aprila 1939.

Nedelja, 9. aprila. 17.00: Perutninarstvo v Sloveniji.

Torek, 11. aprila. 18.40: Nekaj vzgojnih na-

svetov. — 19.30: Predavanje inspekc. drž. odbrane.

Sreda, 12. aprila. 19.30: Moč tradicije.

Petek, 14. aprila. 18.00: Pesniška oblika Vide Tauferjeve. — 19.50: Zanimivosti o izseljencih.

Sobota, 15. aprila. 20.00: O zunanji politiki.

Vino in sadjevec prvovrstno sortirano od 60 litrov naprej razpošilja: Posestvo „GRİČ“ pri Mariboru

Šivalni stroji

s tovarniško garancijo na ugodne mesečne obroke — Rabljene stroje vzamemo v račun, isti tudi po zelo ugodnih cenah na prodaj!

Nova trgovina

Tyrševa cesta 36

(nasproti Gospodarske zveze)

EKONOM

F. Z. Z. O. Z.

v Ljubljani, Kolodvorska ulica 7

(v lastni hiši)

Telefon interurban 25-06

Dobavija vse deželne pridelke, kakor: pšenico, rži, ječmen, oves, koruzo, ajdo itd. Mlevske izdelke: pšenični zdrob, pšenično moko, rženo moko, ajdovo moko, koruzno moko, koruzni zdrob, pšenično in koruzno krmilno moko, pšenične otrobe, ješprenj, kašo. Poljske pridelke: krompir, fižol, zelje, sadje, seno in slamo. Stalna zaloga vseh umetnih gnojil (rud, superfosfata, kalijeve soli, Tomasove žindre, nitrofoskala, apnenega dušika, čilskega solitra itd.), cementa in drugo glavno zastopstvo za Slovenijo opekarne Slovace, Karlovac, za vse vrste zidne in strešne opeke.

TISKOVINE

vseh vrst: trgovske, uradne, reklamne, časopise, knjige, večbarvni tisk hitro in poceni!

TISKARNA MERKUR

LJUBLJANA, Gregorčičeva ul. 23

TELEFON ŠTEV. 25-52

Kmetški hranilni in posojilni dom

V LJUBLJANI, Tavčarjeva ul. 1

Telefon št. 26-47 reg. zadr. z neomejeno zavezo Brzojavl: Kmetškodom

Račun poštne hranilnice št. 14.257
 RAČUN PRI NARODNI BANKI

N o v e v l o g e
 vsak čas razpoložljive obrestuje
 po 4%,
 vloge proti odpovedi — 5%
 Za vse vloge nudi popolno varnost
 Otvorja tekoče račune

Eskontuje menice

Daje
 kratkoročna posojila

Izvršuje ostale denarne posle

Zaupajte denar domačemu zavodu!

POZOR

pivopivci!

O priliki velikonočnih praznikov ne pozabite pokusiti izborna letošnje

novo Bok pivo
 iz pivovarne Union

Laneno olje, firnež, barve, lake, kit, lanene tropine

ter vse v to stroko spadajoče blago prvovrstne kakovosti po solidnih cenah in točni postrežbi, najugodnejše kupite pri domačem podjetju

Medič - Zankl

tovarna olja, lakov in barv

družba z omejeno zavezo, lastnik Franjo Medič

Centrala v Ljubljani, podružnice v Mariboru in Novem Sadu
 Tovarne v Ljubljani, Medvodah in Domžalah

Proti škodam na Vaši lastnini
 in na Vašem življenju Vas za-
 nesljivo zavaruje

Telefon št. 21-76 in 22-76

„SLAVIJA“
 Jugoslovanska zavarovalna banka d. d.
 v Ljubljani

Ekspoziture v Mariboru in Celju —
 Podružnice v Beogradu, Zagrebu, Sa-
 rajevo, Novem Sadu, Osijeku

Glavni sedež v Ljubljani,
 Gosposka ulica 12

Telefon št. 21-76 in 22-76